

М.В. СТАРИНСЬКИЙ
*ДВНЗ «Українська академія банківської справи
НБУ»*

ЩОДО ПОНЯТТЯ «ВАЛЮТНИЙ РИНОК» ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Сучасний розвиток міжнародних відносин об'єктивно став каталізатором трансформації внутрішньодержавних процесів та змін інститутів, які впливали і впливають на розвиток держави як економічно незалежного та демократичного суб'єкта міжнародних відносин. Особливо яскраво це проявилось у сфері економічних відносин. Враховуючи те, що кардинальним чином змінились не лише характер економічних зв'язків, а й їх внутрішні механізми, перед більшістю держав світу постала об'єктивна необхідність сприйняти ці зміни і врахувати їх у внутрішньому функціонуванні, для того щоб не перетворитись на державу третього світу. При цьому найбільшій увазі на сучасному етапі, в аспекті їх вивчення та вдосконалення, потребують ті системи зв'язків, які надають можливість взаємодіяти державі зі світовим співтовариством. Вивчення сучасного стану функціонування міжнародних економічних зв'язків з упевненістю дає можливість говорити про те, що найбільш важливою їх структурною частиною є валютний ринок.

Дослідження правового регулювання валютного ринку є досить складним завданням, оскільки вимагає врахування як економічної, так і правової природи даного явища.

Враховуючи те, що валютний ринок в основному досліджувати представники економічної науки, а представники юридичної науки лише тільки починають звертати увагу на нього, можна з упевненістю констатувати, що системного дослідження правових аспектів функціонування валютного ринку на сучасному етапі розвитку юридичної науки немає. Аналіз фахової наукової літератури, яка присвячена дослідженню валютного ринку, дає можливість зробити висновок, що валютний ринок як наукова категорія знаходиться у стадії формування і постійного розвитку. Це пояснюється досить інтенсивним його розвитком як у функціонуванні, так і в розвитку інструментарію.

Враховуючи те, що правові категорії - це найбільш загальні та фундаментальні поняття, що відображають найбільш суттєві ознаки державно-правових явищ, а також таке велике різноманіття підходів до визначення поняття «валютний ринок», спробуємо на підставі його системного аналізу з'ясувати його правову природу та надати визначення, яке б її відобразило.

Поняття «валютний ринок» як фінансово-правова категорія в лінгвістичному аспекті є концепт, що має складну ієрархічну структуру, котра динамічно розвивається та включає в себе щонайменше два змістовних елемента, а саме, «ринок» та «валюта». Ця складність визначається діалектичними категоріями «абстрактного» й «конкретного», оскільки, з одного боку, валютний ринок є визначеною граничною абстракцією, а з іншого, - конкретними, реальними суспільними відносинами, змістом яких є множинний

зв'язок між суб'єктами, що володіють, користуються чи розпоряджаються валютними цінностями.

Враховуючи зазначене, для з'ясування поняття «валютний ринок» звернемо увагу на його структурні частини, а саме, спробуємо визначити поняття «ринок» і «валюта».

Аналіз юридичної літератури, присвяченої дослідженню правового регулювання ринку та ринкових відносин, дозволяє звернути увагу на наступне узагальнене визначення поняття ринку: «ринок» - це сукупність соціально-економічних відносин між продавцями та покупцями; сфера потенційних обмінів, за допомогою яких здійснюється реалізація товарів та остаточне визнання суспільного характеру праці, яка в них уособлюється. При цьому під ринком як об'єктом правового регулювання розуміється «урегульована нормами права сукупність суспільних відносин, пов'язана зі здійсненням на основі конкуренції підприємницької діяльності у певних сферах (галузях) виробництва, продажу чи набуття взаємозамінних чи ідентичних товарів (робіт, послуг) на території держави чи за її межами, при цьому ці відносини виникають між особами, з яких хоча б один є суб'єктом підприємницької діяльності».

Враховуючи результати аналізу фахової юридичної та економічної літератури, під категорією «валюта» ми розуміємо гроші (грошові знаки) іноземних держав. А спираючись на те, що гроші - це загальний еквівалент вартості товарів, робіт, послуг, який є законним засобом платежу, поняття «валюта» ми визначаємо як загальний еквівалент вартості товарів, робіт, послуг, що є законним засобом платежу на території держави **емітента**.

Таким чином, враховуючи все вище викладене та зроблені застереження, поняття «валютний ринок» можна визначити як урегульовану нормами права сукупність суспільних відносин між уповноваженими суб'єктами, яка виникає у фінансовій сфері держави і пов'язана з здійсненням діяльності, направленої на володіння, користування і розпорядження фінансовими інструментами в іноземній валюті чи валютних цінностях.

На наш погляд, запропоноване визначення поняття «валютний ринок» розкриває його сутність не лише як економічної категорії, а й як юридичної. Це дає можливість говорити про те, що валютний ринок може бути предметом дослідження не лише економічної, а й юридичної науки.